

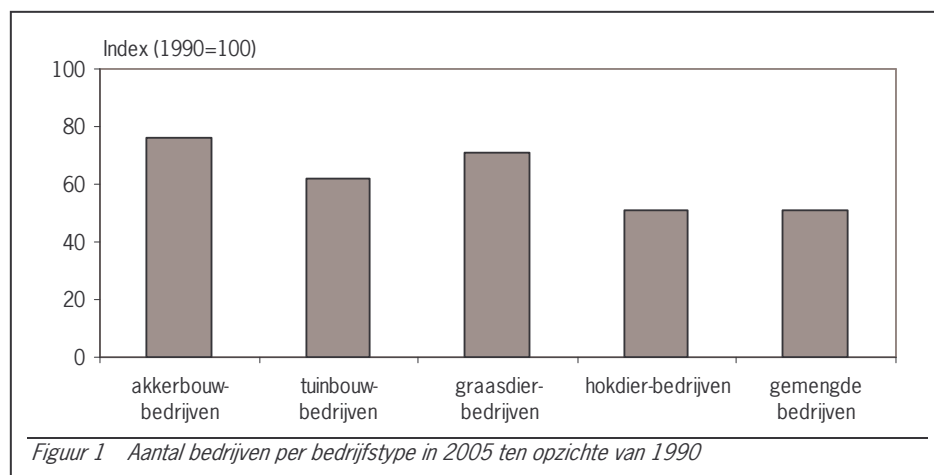
GECOMBINEERDE BEDRIJVEN: INKOMEN IETS LAGER, WEL STABIELER

Jakob Jager en Walter van Everdingen

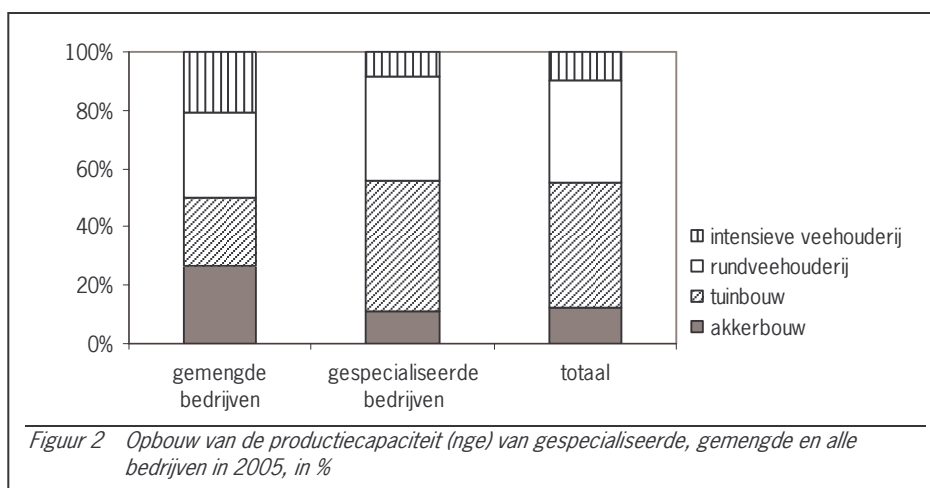
De beschrijving van ontwikkelingen van bedrijfsuitkomsten blijft vaak beperkt tot de gespecialiseerde bedrijven. Individuele bedrijven worden daartoe in groepen ingedeeld aan de hand van de NEG-typering. Deze typering, die ook in CBS-statistieken wordt gebruikt, is gebaseerd op productieaandelen van de Nederlandse grootte-eenheden (nge) per sector. Daarbij worden er vijf hoofdsectoren onderscheiden: akkerbouw, tuinbouw, blijvende teelten, graasdierhouderij (in dit artikel verder rundveehouderij genoemd) en hokdierhouderij (intensieve veehouderij). Als op een bedrijf de nge van een bepaalde sector meer dan twee derde uitmaakt van de totale bedrijfsomvang, dan wordt het bedrijf ingedeeld bij de gespecialiseerde bedrijven. Is dat aandeel kleiner, dan wordt het bedrijf getypeerd als gecombineerd bedrijf (ook wel gemengd bedrijf genoemd). Daarbinnen zijn dan weer specificaties mogelijk. Zo zijn er bedrijven met zowel akkerbouw- als tuinbouwgewassen (gewascombinaties), met zowel rundvee als intensieve veehouderij (veeteeltcombinaties) of met zowel dieren als gewassen (gewas-veecombinaties).

Bedrijven en productie

In 2005 werden ruim 7.500 bedrijven als gecombineerd bedrijf aangemerkt. Dit komt overeen met ongeveer 9% van alle land- en tuinbouwbedrijven in Nederland. Ten opzichte van 1990 is het aantal gecombineerde bedrijven vrijwel gehalveerd. De afname van bedrijven was nagenoeg gelijk aan de afname van het aantal intensieve veehouderijbedrijven, maar veel sterker dan de terugloop bij de andere gespecialiseerde bedrijven. Bij gespecialiseerde akkerbouwbedrijven bleef de teruggang beperkt tot een kwart en bij de tuinbouwbedrijven tot 40% (figuur 1).

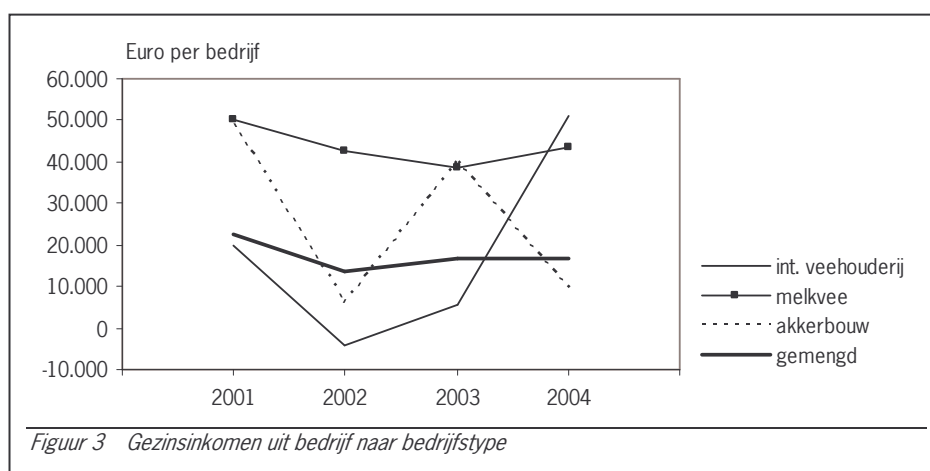
De productiecapaciteit van gemengde bedrijven bestaat voor bijna de helft uit akkerbouw en intensieve veehouderij (figuur 2). Over de totale land- en tuinbouw gemeten, maken deze sectoren slechts 20% uit. Dit verschil wordt grotendeels veroorzaakt doordat de glastuinbouw en de melkveehouderij, sectoren met een grote productiecapaciteit, zeer gespecialiseerd zijn. De tuinbouw op gemengde bedrijven bestaat grotendeels uit opengrondsgroenten en bloembollen. De veehouderij bestaat vooral uit vleesproductie van zowel rund, varken als pluimvee.

Figuur 2 Opbouw van de productiecapaciteit (nge) van gespecialiseerde, gemengde en alle bedrijven in 2005, in %

Resultaten

De inkomens op de gespecialiseerde bedrijven kunnen van jaar tot jaar sterk fluctueren, zeker in de sectoren waar de vrije markt een belangrijke rol speelt, zoals in de aardappelteelt en de varkenshouderij. In de rundveehouderij zijn de schommelingen minder, vanwege de marktondersteuning. Het voordeel van gemengde bedrijven is de risicospreiding: gaat het in de ene sector wat minder, dan kan de andere sector het resultaat wellicht toch op redelijk niveau houden. Dit blijkt ook uit de uitkomsten van de groep gemengde bedrijven. De inkomensfluctuaties zijn minder groot dan bij de gespecialiseerde bedrijven (figuur 3). De lagere inkomens in de intensieve veehouderij en akkerbouw in 2002 verklaren dat de inkomens op de gemengde bedrijven in dat jaar ook onder druk komen te staan, maar alles in iets mindere mate. Er geldt overigens wel dat de ontwikkeling van de gemiddelde resultaten van de groep sterk af kan wijken van die op de individuele bedrijven, afhankelijk van de producten die geproduceerd worden. Gemiddeld over meerdere jaren behalen de ondernemers op de gemengde bedrijven een lager inkomen dan de collega's op de gespecialiseerde bedrijven. De gemiddelde omvang van bedrijven in nge gemeten is min of meer gelijk aan die van de gespecialiseerde bedrijven. De afzonderlijke takken zijn dus relatief klein, waardoor er sprake is van schaalnadelen en hogere kosten. Per nge liggen de kosten op de gemengde bedrijven dan ook iets hoger dan bij de gespecialiseerde bedrijven. Er kan al met al worden geconcludeerd dat de schommelingen in inkomen geringer zijn, maar ook het niveau iets achter blijft bij dat van de gespecialiseerde bedrijven.

Figuur 3 Gezinsinkomen uit bedrijf naar bedrijfstype